

П.Г. Душейко

СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Важливою складовою сучасної аграрної політики в Україні є цінова, закупівельна політика. За сучасних умов вона потребує певної кореляції. Щоб сільгоспвиробники почували себе впевненіше, не потрібно ухвалювати нових законів. Потрібніші ті, що були відпрацьовані у Верховній Раді упродовж 1995 – 1996 рр. Ідеться про те, що в усьому світі сільське господарство дотується. Не дотувати можна тільки в тропічних чи субтропічних країнах, де збирається по 2-3 врожаї. Решта держав стимулюють своє сільське господарство. Свого часу і в Україні було дотування, зокрема, селяни отримували дотації на гектар ріллі. Нехай ці суми були невеликими, бо Україна була бідною державою, але все одно це була відчутна підтримка, особливо для фермера. Для порівняння, якщо в нас селянин отримував по 100 – 200 гривень на гектар ріллі, то в Євросоюзі ця сума становить 500 євро на гектар. І коли нас питають, чому наша продукція не конкурує з європейською, я завжди кажу: «Якби вони працювали в наших умовах, то ми вигравали б на цілий порядок...». Була також і підтримка у вирощуванні окремих видів рослин. Свого часу це був, наприклад, цукровий буряк, інші види культур. Також були запроваджені пільгові ціни на пальне і мінеральні добрива для села.

Ще одна важлива складова, яку потрібно повернути, – це підтримка тваринництва. Не секрет, що в Україні худоба масово вирізається. Щоб цього не було, необхідно, аби підтримка була стабільною. Не щороку в ручному режимі Кабмін приймав якісь рішення, а щоб селяни знали: за продане м'ясо чи молоко вони отримують дотацію. Бо інакше тваринництва не буде. Всі оці загравання з телицями і нетелями селу не допоможуть. Хіба ми, роздавши на район 5-10 телиць, збільшимо виробництво молока? Та й куди ми його будемо реалізовувати? Повинна бути автоматична довгострокова підтримка, гроші мають іти через казначейство, без присутності чиновника.

Колись же працював нормальний механізм стимулювання – ПДВ спрямовувався на підтримку виробників молока. Чомусь зараз цього не стало. Точніше, нині цей податок іде на вибіркову підтримку – за принципом «тому дам, тому не дам». У результаті будують показові комплекси, які все одно не поліпшують суттєво ситуацію. А необхідно підтримувати виробників незалежно від того, хто це, яка це форма власності чи яка форма господарювання. Потрібно надавати підтримку на одиницю виробленої продукції.

Також, на жаль, за сучасних умов відсутня довгострокова програма по розвитку рослинництва.

Ми скільки вже років ведемо мову про ліцензування і квотування, але його досі немає. Тож, у нас або перевиробництво, або недовиробництво продукції. А якби було ліцензування і квотування, якби держава займалася маркетингом на зовнішньому ринку, як це відбувається в розвинутих країнах світу, щоб ми на так званий маркетинговий наступний рік знали, скільки зерна у нас куплять зарубіжні країни, скільки піде на внутрішні потреби. І відповідно доводили кожному сільгоспвиробникові, скільки йому потрібно виробити зерна і яку ціну на нього він гарантовано буде мати. Тоді сільгоспвиробники могли б і шанувати сівозміню, а не гадати, що посіяти. Все повинно плануватися, як це робиться в усьому світі, немає хаосу в економіці. Це анекдот, що ринок відрегулює все: суто ринкової економіки немає, є регульована ринкова економіка.

Інкולי навпаки шкодить надмірна зарегульованість з боку держави. Часто держава кидає клич – сійте те чи те, не даючи відповідного економічного підґрунтя. А повинно все робитися економічними важелями, як це відбувається у більшості країн світу. Те саме на овочевому ринку. Хоча в цьому році ми сподіваємося «залатати дірки» якраз завдяки овочівництву, але прогнозувати нічого не можна. Наприклад, минулий рік був провальний по ціні на овочі. Немає системності, немає плановості. Це велика наша біда, бо сільське господарство не може існувати на принципі «купи-продай», коли ти сьогодні купив, завтра продав, тобто працюєш на «коротку ногу». А в сільському господарстві потрібна хоча б середньострокова перспектива, я вже не кажу про довгострокову. Але цього ми не бачимо.

Та навіть без цього ми могли б жити, якби у нас було кредитування таке, як у всьому світі. Для сільського господарства у розвинутих країнах вартість кредитних ресурсів становить 2 – 4%, а на деякі види продукції взагалі даються безвідсоткові позики. У нас менше, ніж про 20% річних і мови немає. Тому банківська система – це наш найбільший біль. І я думаю, що наша країна стане однією з провідних за розвитком не тільки аграрного сектору, якщо в нашій банківській системі ставки будуть нижчими 10%. Тоді виробництво буде розвиватися. Раніше селу компенсували частину відсоткової ставки за кредитами, а потім цього не стало. Потужніші виробники ще якось виживають, а дрібні не можуть, вони згортають виробництво або переходять працювати у тінь – не показують зарплат, торгують підпільно. Але це теж не вихід.

Звісно, ми сподіваємося на зміни, бо, як кажуть, віра помирає останньою. Мені довелося пережити періоди, коли село мало добру підтримку, і періоди розвалу. Довелося пережити і підйоми, коли було прийнято певні програми, будувалися школи, лікарні, прокладалися газопроводи. Сподіваюся, це все повернеться, бо якщо ми хочемо мати державу, то потрібно підтримувати село і людей.

